

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ОЦІНКА ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ

**Методичні рекомендації
до самостійної роботи студентів
спеціальності 072 "Фінанси,
банківська справа та страхування"
першого (бакалаврського) рівня**

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2021

УДК 658.15(07.034)

О-93

Укладачі: О. П. Полтініна
Є. О. Малишко
В. В. Чернишов

Затверджено на засіданні кафедри фінансів.
Протокол № 2 від 04.09.2020 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Оцінка вартості бізнесу [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" першого (бакалаврського) рівня / уклад. О. П. Полтініна, Є. О. Малишко, В. В. Чернишов. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 50 с.

Наведено рекомендації щодо виконання самостійної роботи. Подано табличний матеріал і показники, що використовуються для проведення розрахунків у процесі оцінювання вартості бізнесу. Методичні рекомендації спрямовано на формування у студентів практичних навичок щодо розроблення заходів з оцінювання вартості бізнесу.

Рекомендовано для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" першого (бакалаврського) рівня.

УДК 658.15(07.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2021

Вступ

Перехід до ринкової економіки, процес приватизації об'єктів державної власності, виникнення фондового ринку, розвиток системи страхування, перехід комерційних банків до видачі кредитів під заставу майна формують потребу в новій послугі – оцінюванні вартості підприємства (бізнесу). У проведенні оцінних робіт зацікавлені як власники підприємства, так й інші сторони: державні структури (контрольно-ревізійні й інші органи), кредитні організації, страхові компанії, постачальники, інвестори і акціонери. Процес оцінювання бізнесу підприємств слугує підставою для вироблення його стратегії. Він виявляє альтернативні підходи та визначає, який з них забезпечить компанії максимальну ефективність, а отже, і вищу ринковою ціну.

Метою викладання навчальної дисципліни "Оцінка вартості бізнесу" є опанування студентами методичних підходів і прийомів оцінної діяльності, формування та розвиток навичок збору, оброблення й аналізу інформації, необхідної для оцінювання, вибору й застосування адекватних методів оцінювання підприємств і організацій в умовах українського ринку.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення лекційних і практичних (семінарських) занять. Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів із загальноекономічною та спеціальною літературою, з нормативно-законодавчими актами з оцінної діяльності.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування компетентностей з оцінювання вартості бізнесу в умовах нестабільного зовнішнього середовища. Для досягнення мети поставлені такі основні завдання: засвоєння основних принципів обґрунтованого вибору оптимального методичного підходу до оцінювання ринкової вартості підприємства; оволодіння навичками самостійного здійснення аналізу, ідентифікації та оцінювання факторів, що впливають на ринкову вартість підприємства. Засвоєння матеріалу під час виконання самостійної роботи дає можливість сформуванню у студентів увесь комплекс компетентностей і навичок, що можуть біти використані у практичній діяльності на посадах, які пов'язані з оцінюванням активів, часток вартості підприємства, цілісних майнових комплексів, нематеріальних активів тощо.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Самостійна робота – це форма організації індивідуального вивчення студентами навчального матеріалу в аудиторний і позааудиторний час. Самостійна робота студентів посідає вагомe місце у навчальному процесі, підвищує відповідальність тих, хто навчається, формує в них навички працювати самостійно, здобувати знання, використовувати їх під час аналізу процесів, що відбуваються у навколишньому й індивідуальному світі. Ця робота дозволяє ефективніше активізувати пізнавальні, професійні мотиви студентів, розвивати творче мислення.

Мета СРС – сприяти формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості молодої людини, сутність якої полягає в уміннях систематизувати, планувати, контролювати та регулювати свою діяльність без допомоги й контролю викладача. Завданнями СРС можуть бути засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація набутих знань, їхнє застосування за вирішення практичних завдань і виконання творчих робіт, виявлення прогалин у системі знань із предмета. Самостійна робота дає можливість студенту працювати без поспіху, не боячись негативної оцінки товаришів чи викладача, а також обирати оптимальний темп роботи та умови її виконання.

Організація самостійної роботи студентів з навчального предмета має здійснюватися з дотриманням низки вимог, наведених далі.

Обґрунтування необхідності завдань загалом і конкретного завдання зокрема, що вимагає виявлення та стимулювання позитивних мотивів діяльності студентів. Відкритість і загальна оглядовість завдань. Усі студенти повинні знати зміст завдання, мати можливість порівняти виконані завдання в одній та в різних групах, проаналізувати правильність і корисність виконаної роботи, відповідність поставлених оцінок (адекватність оцінювання). Надання детальних методичних рекомендацій щодо виконання роботи (у якій послідовності працювати, з чого починати, як перевірити свої знання). За окремими завданнями студенти мають отримати пам'ятки.

Надання можливості студентам виконувати творчі роботи, які відповідають умовно-професійному рівню засвоєння знань, не обмежуючи їх виконанням стандартних завдань. Здійснення індивідуального підходу

за виконання самостійної роботи. Індивідуальні завдання можуть виконувати за бажанням усі студенти або окремі з них (які творчо обдаровані, вимогливі, мають великий досвід практичної діяльності, навчання та роботи за кордоном тощо). Індивідуалізація самостійної роботи сприяє самореалізації студента, розкриваючи в нього такі грані особистості, які допомагають професійному розвитку. Нормування завдань для самостійної роботи, яке базується на визначенні витрат часу та трудомісткості різних їхніх типів. Це забезпечує оптимальний порядок навчально-пізнавальної діяльності студентів – від простих до складних форм роботи.

Можливість ведення обліку та оцінювання виконаних завдань і їхньої якості, що потребує стандартизації вимог до вмінь майбутніх спеціалістів та розроблення комплексу професійноорієнтованих завдань. Для цього пропонуються такі типи завдань, які передбачають отримання матеріалізованого результату (продукту). Під час їхнього виконання формуються також особистісні риси студента. Підтримання постійного зворотного зв'язку зі студентами в процесі здійснення самостійної роботи, що є фактором ефективності навчального середовища.

Отже, самостійна робота студентів потребує чіткої організації, планування, системи й певного керування (обсяг завдань, типи завдань, методичні рекомендації щодо їхнього виконання, аналіз передбачуваних труднощів, облік, перевірка й оцінювання виконаних робіт), що сприяє підвищенню якості навчального процесу. Успіх цієї роботи багато в чому залежить від бажання, прагнення, інтересу до роботи, потреби в діяльності, тобто від наявності позитивних мотивів. Велике значення під час самостійної роботи студента мають його спрямованість, психологічна готовність, а також певний рівень бази знань, на який будуть нашаровуватися нові знання. Для реалізації самостійної роботи в процесі вивчення навчального предмета студенти виконують комплекс завдань різних типів відповідних рівнів складності. Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу може виконуватися у бібліотеці, навчальному кабінеті або комп'ютерному класі університету, а також у домашніх умовах.

Загалом завдання для самостійної роботи студентів мають відповідати таким вимогам:

1. Професійна результативність – формулювання завдання, яке має гарантувати формування хоча б одного професійного вміння в термінах і поняттях майбутньої спеціальності студента.

2. Продуктивність – передбачає отримання квазіпрофесійного продукту навчальної самостійної праці студента після завершення всіх дій з вирішення цього завдання.

3. Конструктивність – наявність визначеної структури завдання-задачі (мета, вихідні дані, умови, що їх зв'язують).

4. Самостійність – переважна кількість дій студента має бути самостійною, що забезпечується переліком вихідних даних, умовами задачі та необхідністю отримання різноманітних квазіпрофесійних продуктів. Кожен з елементів завдання має спонукати студента до того, щоб він сам вирішував, порівнював умови, здійснював необхідний інформаційний пошук тощо.

Розроблення завдань для СРС різних рівнів є основною умовою належного планування та організації самостійного навчання.

Самостійна робота є необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу будь-якої навчальної дисципліни.

До основних видів самостійної роботи студентів належить:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з вивчення рекомендованої викладачем літератури та додаткових літературних джерел.
3. Самостійне вивчення окремих питань на основі навчальної та додаткової літератури.
4. Вивчення основних термінів і понять навчальної дисципліни.
5. Робота з законодавчими, нормативними й інструктивними матеріалами.
6. Підготовка до практичних і семінарських занять.
7. Підготовка до проміжного та підсумкового контролю.
8. Контрольна перевірка кожним студентом особистих знань за запитаннями для самостійного поглибленого вивчення та самоконтролю.
9. Робота з матеріалами мережі Інтернет.

Крім того, за всіма темами, які визначені навчальним планом, передбачені лекції. Однак окремі питання, які входять до змісту навчальної дисципліни, досить стисло й оглядово розглядаються на лекціях, семінарських і практичних заняттях або не розглядаються взагалі, а тому потребують більш детального та глибокого вивчення.

Отже, під час самостійної роботи студенту пропонуються такі види завдань для опанування матеріалу з конкретної теми навчальної дисципліни:

вивчити матеріали теми з урахуванням питань для самостійного опрацювання;

розв'язати ситуаційні завдання;

підготувати есе (за потребою);

надати відповіді на тестові запитання;

продумати відповіді на запитання для самодіагностики.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має:

знати:

концептуальні основи оцінювання вартості підприємства за національними та міжнародними стандартами;

особливості нормативно-правового регулювання оцінної діяльності в Україні;

принципи, методичні підходи та методи оцінювання вартості підприємства;

специфічні фактори, що впливають на управління вартістю підприємства;

методичні прийоми планування, організації та контролю процесу управління вартістю підприємства;

уміти:

формуванню інформаційну базу для проведення оцінювання ринкової вартості підприємства;

враховувати фактори зовнішнього та внутрішнього середовища під час розроблення системи заходів для управління вартістю підприємства;

застосовувати методичні підходи до визначення вартості підприємства, зокрема: дохідний, порівняльний та майновий;

прогнозувати фінансову звітність підприємства як основу для визначення його ринкової вартості враховувати фактори зовнішнього середовища, макроекономічні процеси під час визначення та прогнозування ринкової вартості підприємства;

розробляти конкретні рекомендації щодо підвищення ринкової вартості підприємства;

володіти:

методами та підходами до визначення вартості окремих елементів майнового комплексу підприємства та цілого бізнесу;

методичними підходами до визначення та врахування ризиків при управлінні вартістю бізнесу;

світовим досвідом управління матеріальними та нематеріальними активами з метою максимізації ринкової вартості підприємства.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 1.

Таблиця 1

**Професійні компетентності, які отримують студенти
після вивчення навчальної дисципліни**

Код компетентності	Назва компетентності	Складники компетентності
1	2	3
ОВБ* 1	Визначати найбільш придатний підхід до оцінювання майна з огляду на мету оцінювання бізнесу	Володіти методичними основами визначення бази оцінювання бізнесу
		Визначати напрями підвищення ринкової вартості бізнесу
		Обирати найбільш придатний у конкретному випадку метод для розрахунку вартості бізнесу
		Обирати тип вільного грошового потоку, що найбільше відповідає меті оцінювання, прогнозувати та розраховувати його величину
ОВБ 2	Здійснювати розрахунок вартості підприємства (бізнесу) з використанням відповідних методів	Організувати процес оцінювання та збір необхідних для проведення оцінювання вартості бізнесу даних
		Обирати найбільш придатний метод оцінювання бізнесу відповідно до дохідного підходу до оцінювання майна підприємства

1	2	3
		<p>Визначати склад і вартість матеріальних та нематеріальних складників майна підприємства</p> <p>Застосовувати методи дисконтування грошового потоку та капіталізації з метою оцінювання бізнесу</p> <p>Проводити розрахунок прогнозованої зміни вартості підприємства з урахуванням наявних і прогнозованих інвестиційних проектів</p> <p>Визначати характер і напрями диверсифікації ризиків підприємства</p>
ОВБ 3	Застосування статистичних прийомів обробки вхідної інформації для визначення параметрів оцінювання бізнесу	<p>Визначати стан і динамічні показники вартості бізнесу</p> <p>Володіти прийомами визначення ефективності управління вартістю бізнесу</p> <p>Визначати та оптимізувати параметри вартості бізнесу</p> <p>Систематизувати вихідну економічну інформацію про оцінювання бізнесу</p> <p>Формувати висновок про вартість бізнесу на основі оцінних процедур</p>

*ОВБ – Оцінка вартості бізнесу.

Структуру складників професійних компетентностей та їхнє формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в табл. 2. Індивідуальний план самостійної роботи студента наведено у табл. 3.

**Структура складників професійних компетентностей з навчальної дисципліни
"Оцінка вартості бізнесу"
за Національною рамкою кваліфікацій України**

Тема	Перелік знань, які становлять компетентність	Перелік умінь і навичок, які належать до компетентності	Компетентності, які формуються в рамках теми	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5
<i>Тема 1. Предмет і зміст оцінювання бізнесу</i>	Поняття оцінювання ринкової вартості та сфера її застосування в сучасній економіці. Об'єкти та суб'єкти вартісного оцінювання. Основні цілі оцінювання. Принципи оцінювання. Бази оцінювання. Види вартості, які використовуються в оцінюванні	Володіти основними положеннями концепцій оцінювання бізнесу. Систематизувати набір елементів системи оцінювання бізнесу. Володіти сучасними прийомами оцінювання бізнесу	Здатність до розмежування наявних підходів до визначення поняття ринкової бази та цілей оцінювання бізнесу. Здатність до систематизації набору елементів системи оцінювання бізнесу. Здатність до визначення суб'єктів оцінної діяльності, їхніх прав та обов'язків	Визначення порядку та сфери застосування оцінки бізнесу. Визначення системних ознак бази оцінювання бізнесу. Визначення прийомів оцінювання бізнесу
<i>Тема 2. Організація оцінної діяльності та її законодавче забезпечення</i>	Нормативно-законодавче регулювання оцінної діяльності в Україні. Організаційно-правова основа проведення незалежного оцінювання бізнесу. Договір на проведення оцінювання підприємства (бізнесу). Процес проведення оцінювання бізнесу та його основні етапи	Систематизувати нормативно-законодавчу базу оцінювання бізнесу. Володіти організаційним складником процесу оцінювання бізнесу	Здатність до визначення законодавчого забезпечення оцінної діяльності в Україні. Здатність до організації оцінювання бізнесу. Здатність до складання договору на проведення оцінювання підприємства (бізнесу)	Визначення ієрархії законодавчого забезпечення оцінної діяльності. Визначення основних етапів проведення оцінювання бізнесу

1	2	3	4	5
<p><i>Тема 3.</i> Інформаційне забезпечення оцінювання бізнесу</p>	<p>Інформація для оцінювання бізнесу: види, класифікація, вимоги до складу та структури. Критерії достовірності та повноти інформаційної бази оцінювання. Фінансова звітність – основа інформаційної бази вартісного оцінювання. Основні методи аналізу фінансової звітності з метою оцінювання бізнесу</p>	<p>Збирати та систематизувати інформацію для оцінювання бізнесу. Володіти навичками контролю за вхідною інформацією для оцінювання бізнесу. Формувати систему показників для аналізу фінансової звітності з метою оцінювання бізнесу</p>	<p>Здатність до контролю за якістю та надійністю інформаційного забезпечення оцінювання бізнесу. Здатність до оцінювання бізнесу за результатами аналізу фінансової звітності підприємства</p>	<p>Визначення основних джерел отримання інформації для оцінювання бізнесу. Визначення критеріїв придатності інформації для оцінювання бізнесу. Визначення алгоритму аналізу фінансової звітності</p>
<p><i>Тема 4.</i> Методичний інструментарій оцінювання вартості бізнесу</p>	<p>Поняття доходу та грошового потоку підприємства (бізнесу) для розрахунку його ринкової вартості. Види та моделі розрахунку грошового потоку. Тимчасове оцінювання грошових потоків. Шість функцій грошової одиниці. Ризики ринкової вартості бізнесу та способи їхнього врахування в процесі оцінювання. Узгодження результатів оцінювання бізнесу. Звіт про оцінку вартості підприємства</p>	<p>Володіти прийомами оцінювання ринкової вартості майна. Володіти методичними прийомами визначення вартості грошей у часі. Володіти методикою узгодження оцінювання вартості підприємства (бізнесу), отриманої за допомогою різних підходів. Визначати зміст і порядок формування звіту про оцінювання вартості підприємства</p>	<p>Здатність до обґрунтування підходів, що використовуються під час оцінювання ринкової вартості майна. Здатність до обґрунтування кількісного виміру факторів, що впливають на вартість грошей у часі. Здатність до визначення підсумкової величини вартості підприємства</p>	<p>Визначення порядку оцінювання ринкової вартості майна. Визначення факторів впливу на вартість грошей у часі. Визначення підсумкової величини вартості підприємства (бізнесу). Визначення процедури складання звіту про оцінювання вартості підприємства</p>

1	2	3	4	5
Тема 5. Дохідний підхід до оцінювання вартості бізнесу	Характеристика та сфера застосування дохідного підходу до оцінювання бізнесу. Метод дисконтування грошових потоків. Модель Гордона. Метод капіталізації доходів	Систематизувати економічну інформацію з метою вибору ефективного методу оцінювання бізнесу в рамках застосування дохідного підходу. Розраховувати поточну та майбутню вартість грошей підприємства. Володіти прийомами оцінювання капітальних активів	Здатність до застосування методу дисконтування грошових потоків. Здатність до використання інструментів прогнозування вартості бізнесу в постпрогнозний період. Здатність до застосування моделі оцінювання капітальних активів на підприємстві	Визначення переваг, недоліків, принципів і методів оцінювання бізнесу в межах дохідного підходу. Формування алгоритму оцінювання бізнесу із застосуванням дохідного підходу
Тема 6. Порівняльний підхід до оцінки вартості бізнесу	Загальна характеристика порівняльного підходу та умови його застосування. Основні етапи оцінювання бізнесу з позицій порівняльного підходу. Інформаційно-правова база й особливості фінансового аналізу під час використання методів порівняльного підходу. Методи порівняльного підходу. Цінові мультиплікатори	Систематизувати економічну інформацію з метою вибору ефективного методу оцінювання бізнесу в рамках застосування порівняльного підходу. Володіти прийомами оцінювання бізнесу в рамках порівняльного підходу	Здатність до виявлення сфери застосування порівняльного підходу до оцінювання бізнесу. Здатність до визначення параметрів ринкової капіталізації підприємства. Здатність до застосування ринкових мультиплікаторів в оцінці бізнесу з використанням порівняльного підходу	Визначення взаємозв'язку переваг, недоліків, принципів та методів оцінювання бізнесу в межах порівняльного підходу. Формування алгоритму оцінки бізнесу із застосуванням порівняльного підходу

1	2	3	4	5
<i>Тема 7. Витратний підхід до оцінювання бізнесу</i>	Економічний зміст та сфера застосування витратного підходу. Метод вартості чистих активів. Метод ліквідаційної вартості	Володіти методикою визначення сфери застосування майнового підходу до оцінювання бізнесу. Визначати доцільність вибору методу оцінювання бізнесу в рамках витратного підходу. Визначати оцінювання бізнесу з використанням витратного підходу	Здатність до виявлення сфери застосування витратного підходу до оцінки бізнесу. Здатність до розмежування активів з огляду на метод оцінки бізнесу. Здатність до реалізації витратного підходу із застосуванням відповідного методу	Визначення вартості в рамках витратного підходу. Формування алгоритму реалізації витратного підходу за відповідним методом. Визначення підходів до оцінки різних типів активів та зобов'язань
<i>Тема 8. Оцінювання матеріальних і нематеріальних складників майна підприємства</i>	Оцінювання об'єктів нерухомості. Особливості оцінювання земельних ділянок. Оцінювання ринкової вартості машин і устаткування. Оцінювання вартості нематеріальних активів. Оцінювання об'єктів інтелектуальної власності Оцінювання вартості товарно-матеріальних запасів	Володіти методикою оцінювання об'єктів нерухомості оцінювання земельних ділянок. Володіти методикою оцінювання ринкової вартості машин і устаткування. Володіти методикою оцінювання вартості нематеріальних активів. Володіти методикою оцінювання вартості товарно-матеріальних запасів	Здатність до ідентифікації та класифікації й визначення вартості об'єктів нерухомості, земельних ділянок, машин і устаткування, нематеріальних активів та товарно-матеріальних запасів	Визначення вартості об'єктів нерухомості, земельних ділянок, машин і устаткування, нематеріальних активів та товарно-матеріальних запасів
<i>Тема 9. Оцінювання часток в підприємстві (бізнесі)</i>	Підходи до оцінювання часток у бізнесі. Моделі розрахунку ринкової вартості акцій і облігацій	Володіти прийомами оцінювання часток у бізнесі. Обґрунтовувати підходи до вибору моделі розрахунку ринкової вартості акцій і облігацій	Здатність до вибору підходу до оцінювання часток у бізнесі. Здатність до вибору та застосування найбільш прийнятної моделі розрахунку ринкової вартості акцій і облігацій	Визначення підходу та моделі до оцінювання ринкової вартості акцій і облігацій

1	2	3	4	5
<i>Тема 10.</i> Оцінювання вартості майна підприємства-боржника з метою продажу у разі банкрутства	Поняття, види і етапи банкрутства підприємства Особливості оцінювання вартості майна підприємства-боржника. Підходи до оцінювання вартості майна підприємства-боржника	Володіти прийомами визначення ознак банкрутства. Володіти методикою оцінювання вартості майна підприємства-боржника	Здатність до визначення оцінювання вартості майна підприємства-боржника	Визначення оцінювання вартості майна підприємства-боржника
<i>Тема 11.</i> Оцінювання вартості підприємства під час реструктуризації	Сутність та об'єкти реструктуризації. Форми реструктуризації підприємств. Оцінювання ринкової вартості підприємства під час реструктуризації	Володіти методичними підходами до ідентифікації, оцінювання та диверсифікації ризиків формування ринкової вартості бізнесу	Здатність до визначення вартості інноваційного проекту на різних стадіях його виконання. Здатність до визначення шляхів диверсифікації ризиків	Визначення вартості інноваційного проекту на різних стадіях його виконання. Визначення шляхів диверсифікації ризиків
<i>Тема 12.</i> Оцінювання вартості бізнесу в системі управління підприємством	Концепції управління вартістю підприємства. Місце та роль оцінювання вартості бізнесу в системі управління підприємством. Особливості оцінювання бізнес-напрямів і бізнес-одиниць у системі управління підприємством. Оцінювання бізнесу в системі антикризового управління. Сучасні управлінські технології оцінювання вартості бізнесу	Володіти прийомами управління вартістю на підприємстві. Оптимізувати параметри вартості бізнесу	Здатність до визначення факторів, що формують параметри вартості бізнесу. Здатність до визначення концептуальних засад оцінювання ефективності управління вартістю бізнесу	Здійснювати вибір моделі прийняття управлінських рішень і розробляти рекомендації щодо підвищення ринкової вартості бізнесу

Завдання для самостійної роботи студентів і форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Концептуальні основи оцінювання бізнесу				
<i>Тема 1.</i> Предмет і зміст оцінювання бізнесу	Вивчення літератури, текстів лекцій. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою	5	Захист лабораторного завдання	Основна: [1; 3; 4; 8]. Додаткова: [15; 17; 25; 28; 33]
<i>Тема 2.</i> Організація оцінної діяльності та її законодавче забезпечення	Вивчення літератури, текстів лекцій. Підготовка до лабораторного заняття. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою	5	Захист лабораторного завдання	Основна: [1; 6]. Додаткова: [25 – 31; 34 – 36]
<i>Тема 3.</i> Інформаційне забезпечення оцінювання бізнесу	Вивчення літератури, текстів лекцій. Підготовка до лабораторного заняття. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою	5	Захист лабораторного завдання	Основна: [2; 4; 6; 7; 9]. Додаткова: [10; 17; 18; 25; 28]
<i>Тема 4.</i> Методичний інструментарій оцінювання вартості бізнесу	Вивчення літератури, текстів лекцій. Підготовка до лабораторного заняття. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою. Підготовка до контрольної роботи	7	Письмова контрольна робота за темами 1 і 3	Основна [2; 3; 5 – 7; 9]. Додаткова: [15; 17; 19; 20; 25; 28]
<i>Тема 5.</i> Дохідний підхід до оцінювання вартості бізнесу	Вивчення літератури, текстів лекцій. Написання есе на тему "Міжнародна та вітчизняна практика оцінювання вартості бізнесу"	9	Перевірка есе	Основна: [2 – 4; 6 – 9]. Додаткова [15; 17; 25; 28; 33]
<i>Тема 6.</i> Порівняльний підхід до оцінювання бізнесу	Вивчення літератури, текстів лекцій. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою. Підготовка до контрольної роботи	7	Письмова контрольна робота за темами 4 і 6	Основна: [4; 6; 8]. Додаткова: [11; 12; 15]
Разом за змістовим модулем 1		38		

1	2	3	4	5
Змістовий модуль 2. Оцінювання вартості бізнесу в конкретних цілях				
<i>Тема 7.</i> Витратний підхід до оцінювання бізнесу	Вивчення літератури, текстів лекцій. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою	7	Захист лабораторного завдання	Основна: [2 – 6]. Додаткова: [11; 13; 15; 25]
<i>Тема 8.</i> Оцінювання матеріальних і нематеріальних складових майна підприємства	Вивчення літератури, текстів лекцій. Підготовка до лабораторного заняття. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою	9	Письмова контрольна робота за темами 7 і 8	Основна: [1 – 9]. Додаткова: [10; 11; 12; 23 – 25; 30]
<i>Тема 9.</i> Оцінювання часток в підприємстві (бізнесі)	Вивчення літератури, текстів лекцій. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою	7	Захист лабораторного завдання	Основна: [1 – 9]. Додаткова: [11; 13; 15; 21; 33]
<i>Тема 10.</i> Оцінювання вартості майна підприємства-боржника з метою продажу у разі банкрутства	Вивчення літератури, текстів лекцій. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою. Підготовка до лабораторного заняття	7	Захист лабораторного завдання	Основна: [1 – 9]. Додаткова: [12; 17; 25]
<i>Тема 11.</i> Оцінювання вартості підприємства під час реструктуризації	Вивчення літератури, текстів лекцій. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою. Підготовка до лабораторного заняття	7	Перевірка есе	Основна: [1 – 9]. Додаткова: [12; 17; 25]
<i>Тема 12.</i> Оцінювання вартості бізнесу в системі управління підприємством	Вивчення літератури, текстів лекцій. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою. Підготовка до контрольної роботи	9	Захист лабораторного завдання. Письмова контрольна робота за темами 1 – 12	Основна: [1 – 9]. Додаткова: [13; 18; 21; 22]
Разом за змістовим модулем 2		46		
Усього		84		

Завдання для самодіагностики

Змістовий модуль 1. Концептуальні основи оцінювання бізнесу

Тема 1. Предмет і зміст оцінювання бізнесу

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Визначте необхідність і порядок організація оцінної діяльності в ринковій економіці.
2. Обґрунтуйте поняття оцінювання ринкової вартості і розкрийте сферу її застосування в сучасній економіці.
3. Обґрунтуйте необхідність і можливість вартісного оцінювання в українських умовах.
4. Охарактеризуйте відмінність вартісного оцінювання від бухгалтерського (балансового), аудиторського та рейтингового оцінювання.
5. Визначте об'єкти і суб'єкти вартісного оцінювання.
6. Розкрийте характер впливу специфічних характеристик оцінюваного об'єкта на процес оцінювання.
7. Охарактеризуйте критерії якості оцінних робіт і відповідальність фахівця-оцінювача.
8. Розкрийте основні цілі та принципи оцінної діяльності.
9. Охарактеризуйте бази оцінювання.
10. Розкрийте фактори, що впливають на вартість підприємства і його майна.
11. Охарактеризуйте єдність і протилежність ринкової вартості та ринкової ціни.
12. Розкрийте взаємозв'язок цілей оцінювання, видів вартості, об'єктів оцінювання.

Тестові завдання

1. Які види вартості ви можете назвати:

- а) додана;
- б) капітальна;
- в) ринкова;
- г) балансова;
- д) стратегічна?

2. Які завдання виконує управління вартістю підприємства:

- а) мінімізації податкового навантаження;
- б) залучення капіталу;
- в) поточне оцінювання стану підприємства;
- г) залучення інвестицій;
- д) визначення напрямів подальшого розвитку підприємства?

3. На якому об'єкті не може бути впроваджена комплексна концепція управління вартістю підприємства:

- а) товариство з обмеженою відповідальністю;
- б) акціонерне товариство;
- в) цех;
- г) холдинг;
- д) бригада?

4. Підприємство підлягає оцінюванню в випадках:

- а) залучення кредиту;
- б) реалізації інвестиційних проєктів;
- в) повного чи часткового продажу;
- г) продаж частки майна;
- д) впровадження нової системи виробництва.

5. Підприємство не підлягає обов'язковому оцінюванню в випадку:

- а) збільшення зобов'язань;
- б) реструктуризації;
- в) банкрутства;
- г) отримання кредиту під заставу активів;
- д) скорочення прибутків підприємства.

6. Які показники вартісного оцінювання застосовуються найчастіше:

- а) EVA;
- б) ROA;
- в) CVA;
- г) SVA;
- д) CFROI?

7. Управління розвитком підприємства, яке проводиться шляхом дослідження й оцінювання майбутньої вартості його активів із врахуванням попередніх впливань коштів та інших економічних витрат :

- а) прогнозування вартості компанії;
- б) визначення вартості активів підприємства;
- в) управління потенціалом підприємства;
- г) вартісно-орієнтоване управління;
- д) оцінювання інвестиційної привабливості.

8. У чому полягає особливість обліку "за функціями та видами діяльності":

а) дозволяє виділяти внутрішні фактори вартості підприємства на кожному етапі ланцюжка створення її цінності та розподіляти накладні витрати відповідно до внеску конкретного фактора у створення вартості;

б) дозволяє виділяти фактори вартості компанії на кожному етапі розвитку продукції та розподіляти накладні витрати відповідно до внеску конкретного фактора у створення вартості;

в) дозволяє виділяти фактори вартості компанії на кожному етапі ланцюжка створення її цінності та розподіляти накладні витрати відповідно до внеску конкретного фактора у створення вартості;

г) дозволяє виділяти фактори вартості компанії на кожному етапі ланцюжка створення її цінності та розподіляти прибуток відповідно до вагомості внесків акціонерів;

д) дозволяє виділяти фактори вартості компанії на кожному етапі ланцюжка створення її цінності та розподіляти на вартість готової продукції?

9. Яким чином прогнозування грошових потоків може бути використане для управління вартістю підприємства:

- а) для визначення ринкової вартості компанії;
- б) для оцінювання перспектив розвитку компанії;
- в) для визначення ризиків виробничої діяльності;
- г) для визначення прибутків;
- д) для планування напрямів максимізації ринкової вартості?

10. Показник РНСБО – це рівень:

- а) адекватності принципів бухгалтерського обліку;
- б) ефективності системи бухгалтерського обліку;

- в) неадекватності чинної системи бухгалтерського обліку;
- г) неадекватності чинної системи податкового регулювання;
- д) адекватності структури капіталу.

Практичні завдання

Завдання 1.1. Вам, як працівнику підприємства, необхідно обґрунтувати доцільність впровадження вартісно-орієнтованого управління на підприємстві за умови, що це підприємство функціонує вже досить тривалий час і має вагомі ринкові позиції.

Завдання 1.2. Обґрунтуйте ризики, що пов'язані зі впровадженням системи вартісно-орієнтованого управління на вітчизняних підприємствах. Конкретизуйте недоліки вартісно-орієнтованого управління.

Тема 2. Організація оцінної діяльності та її законодавче забезпечення

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте етапи розвитку оцінної діяльності в Україні.
2. Визначте характерні риси міжнародної та вітчизняної практики оцінювання вартості підприємства.
3. Розкрийте основні механізми регулювання оцінної діяльності в Україні.
4. Охарактеризуйте нормативно-методичне забезпечення вартісно-орієнтованого управління підприємством.
5. Які існують організаційно-правові механізми сегментування ринку оцінки?
6. Розкрийте основні напрями регулювання оціночної діяльності.
7. Визначте характер діяльності та повноваження саморегулювальних організацій оцінювачів.
8. Назвіть випадки обов'язкового проведення оцінювання.
9. Розкрийте зміст договору на оцінні роботи та етапи процедури його укладання.
10. Назвіть права та відповідальність замовника й оцінювача.
11. Розкрийте етапи процесу управління вартістю підприємства.

Тестові завдання

1. Які елементи не включені в Національні та Міжнародні стандарти оцінювання:

- а) стислий опис вимог до діяльності оцінювача, а саме – до звітів або висновків про оцінювання;
- б) перелік і стислий опис основних методів і процедур, передбачених для оцінювачів;
- в) перелік сертифікатів, якими має володіти оцінювач;
- г) визначення основних видів вартості, які виявляють оцінювачі;
- д) перелік принципів оцінювання?

2. Організація TEGoVA (The European Group of Valuers' Associations) є:

- а) міжнародною комерційною організацією, що об'єднує національні асоціації з оцінювання;
- б) міжнародною некомерційною організацією, що об'єднує національні оцінні асоціації переважно Європейського континенту та представляє спільні професійні інтереси понад сімдесяти тисяч оцінювачів з європейських країн;
- в) міжнародною некомерційною організацією, що об'єднує виключно європейські оцінні асоціації;
- г) міжнародною комерційною організацією, що здійснює розроблення оцінних стандартів;
- д) міжнародною некомерційною організацією, яка проводить сертифікацію оцінювачів і дає право займатися оцінною діяльністю.

3. Чому присвячений Національний стандарт № 1:

- а) загальним засадам оцінювання майна та майнових прав;
- б) оцінюванню майнових прав інтелектуальної власності;
- в) оцінюванню нерухомого майна;
- г) оцінюванню цілісних майнових комплексів;
- д) оцінюванню нематеріальних активів?

4. Чому присвячений Національний стандарт № 2:

- а) загальним засадам оцінювання майна і майнових прав;
- б) оцінюванню майнових прав інтелектуальної власності;
- в) оцінюванню нерухомого майна;

- г) оцінюванню цілісних майнових комплексів;
- д) оцінюванню нематеріальних активів?

5. Чому присвячений Національний стандарт № 3:

- а) загальним засадам оцінювання майна і майнових прав;
- б) оцінюванню майнових прав інтелектуальної власності;
- в) оцінюванню нерухомого майна;
- г) оцінюванню цілісних майнових комплексів;
- д) оцінюванню нематеріальних активів?

6. Чому присвячено Національний стандарт № 4:

- а) загальним засадам оцінювання майна і майнових прав;
- б) оцінюванню майнових прав інтелектуальної власності;
- в) оцінюванню нерухомого майна;
- г) оцінюванню цілісних майнових комплексів;
- д) оцінюванню нематеріальних активів?

7. Які основні напрями розвитку оцінної діяльності визначено в Концепції розвитку оцінної діяльності в Україні, розробленій Всеукраїнською асоціацією фахівців оцінювання:

- а) застосування методів математичної статистики стосовно завдань оцінювання;
- б) розвиток методології та нормативної бази визначення середніх термінів корисного використання об'єктів основних засобів;
- в) удосконалення методів розрахунку ризиків під час аналізу прибутковості об'єктів оцінювання;
- г) формування оптимального механізму написання звіту про оцінювання;
- д) розвиток методик розрахунку збитку від стихійних лих і техногенних аварій?

8. Під час оцінювання вартості підприємств фінансовий аналіз на основі даних фінансової звітності проводиться в такі етапи:

- а) прогнозування грошових потоків;
- б) аналізу фінансових коефіцієнтів (показників);
- в) визначення частки ринку;

- г) аналізу фінансових звітів;
- д) аналізу показників ліквідності.

9. Активна частина основних засобів – це:

- а) обладнання та нематеріальні активи;
- б) тільки обладнання;
- в) обладнання та приміщення;
- г) машини, обладнання та транспортні засоби;
- д) гроші та запаси.

10. Дохід на акцію показує:

- а) частку чистого прибутку (в грошових одиницях), що припадає на одну звичайну акцію;
- б) частку валового прибутку (в грошових одиницях), що припадає на одну звичайну акцію;
- в) частку чистого прибутку (в грошових одиницях), що припадає на одну привілейовану акцію;
- г) частку доходу (в грошових одиницях), що припадає на одну привілейовану акцію;
- д) частку доходу (в грошових одиницях), що припадає на одну просту акцію.

Практичні завдання

Завдання 2.1. Фірмі потрібно через три роки отримати 600 тис. грн. Визначте, яку суму необхідно внести фірмі зараз, щоб до кінця третього року внесок збільшився до 600 тис. грн, якщо відсоткова ставка становить 12 % річних.

Завдання 2.2. На банківський рахунок під 16 % річних внесли 40 000 тис. грн. Визначте, яким буде розмір депозиту через три роки, якщо відсотки нараховуються кожні півроку.

Завдання 2.3. Визначте, скільки грошей опиниться на банківському рахунку, якщо протягом п'яти років щорічно під 19 % річних вноситься 20 тис. грн. Внески здійснюються на початку кожного року.

Завдання 2.4. Підприємець має 1 800 тис. грн, які планує використувати для здійснення фінансової діяльності. Він розглядає два альтернативних варіанти вкладання цих коштів: придбання функціонуючого бізнесу (мініпекарні із невеликою мережею реалізації власної продукції, чистий прибуток підприємства у 2016 р. становив 72 тис. грн) чи вкладення цих коштів на банківський депозит. Підприємець планує через вісім років придбати для свого сина житло, тому необхідно визначити, який варіант вкладання коштів на цей період є вигіднішим. Для розв'язання задачі необхідно провести огляд умов, які пропонують банки за депозитними програмами, визначити, яку суму може отримати підприємець через вісім років, оцінити перспективи розвитку бізнесу у сфері випікання хліба.

На офіційних сайтах будь-яких трьох банків (на вибір студента) необхідно розглянути варіанти, які пропонують банки для вкладання коштів, і зробити відповідні висновки.

Методичні рекомендації

Теперішня вартість бізнесу визначається дисконтованою сумою майбутніх вільних грошових потоків, що визначають за формулою:

$$V = FCF / (1 + i)^n + V_r + NFA, \quad (1)$$

де FCF – вільний грошовий потік;

V – вартість підприємства;

n – номер прогнозного періоду;

N – кількість прогнозних періодів;

i – ставка дисконтування;

V_r – вартість реверсії;

NFA – вартість нефункціональних активів.

Вартість реверсії – це вартість об'єктів оцінювання, яка прогнозується на період, що настає за прогнозним. Вартість реверсії підлягає дисконтуванню з застосуванням ставки дисконту для отримання їхньої точної вартості.

Нефункціональні активи – це активи, які не беруть участь у генеруванні доходу.

Тема 3. Інформаційне забезпечення оцінювання бізнесу

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Охарактеризуйте зовнішню та внутрішню інформація для оцінювання бізнесу, вимоги до її складу та структури.
2. Розкрийте критерії достовірності та повноти інформаційної бази оцінювання.
3. Охарактеризуйте фінансову звітність як основу інформаційної бази вартісного оцінювання.
4. Розкрийте основні методи аналізу та коригувань фінансової звітності з метою оцінювання бізнесу.
5. Обґрунтуйте необхідність прогнозування в процедурі оцінювання бізнесу.

Тема 4. Методичний інструментарій оцінювання вартості бізнесу

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте поняття доходу та грошового потоку підприємства (бізнесу).
2. Розкрийте порядок використання інформації про результати фінансової, інвестиційної та операційної діяльності підприємства для розрахунку його ринкової вартості.
3. Охарактеризуйте види та моделі розрахунку грошового потоку.
4. Розкрийте необхідність та порядок тимчасового оцінювання грошових потоків у процесі оцінювання вартості бізнесу.
5. Розкрийте характер впливу ризиків на ринкову вартість об'єктів власності підприємства.
6. Визначте способи врахування ризиків у процесі оцінювання бізнесу.
7. Розкрийте методичні підходи до оцінювання бізнесу.
8. Охарактеризуйте переваги та недоліки підходів до оцінювання.
9. Розкрийте порядок визначення підсумкової величини вартості підприємства (бізнесу).

10. Розкрийте порядок складання звіту про оцінювання вартості підприємства.

11. Охарактеризуйте структуру звіту про оцінювання вартості підприємства.

Тема 5. Дохідний підхід до оцінювання вартості бізнесу

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте поняття доходу та грошового потоку підприємства.

2. Розкрийте порядок використання інформації про результати фінансової, інвестиційної та операційної діяльності підприємства для розрахунку його ринкової вартості.

3. Охарактеризуйте види та моделі розрахунку грошового потоку.

4. Розкрийте необхідність і порядок тимчасового оцінювання грошових потоків у процесі управління вартістю підприємства.

5. Розкрийте характер впливу ризиків на ринкову вартість об'єктів власності підприємства.

6. Визначте способи врахування ризиків у процесі оцінювання вартості підприємства.

7. Розкрийте методичні підходи до оцінювання вартості підприємства.

8. Охарактеризуйте переваги та недоліки підходів до оцінювання.

9. Розкрийте порядок визначення підсумкової величини вартості підприємства.

Тестові завдання

1. Які методи включає дохідний підхід до оцінювання вартості підприємства:

а) метод майбутнього чистого фінансового результату;

б) метод капіталізації доходу;

в) метод чистих активів;

г) метод дисконтування грошових потоків;

д) метод цінових мультиплікаторів?

2. Які види грошових потоків використовують у застосуванні дохідного підходу до оцінювання вартості підприємства:

- а) грошовий потік від інвестиційної діяльності;
- б) грошовий потік від операційної діяльності;
- в) грошовий потік від капітальної діяльності;
- г) грошовий потік від кредиторської діяльності;
- д) грошовий потік від фінансової діяльності?

3. Які методи включає витратний підхід до оцінювання вартості підприємства:

- а) метод чистих активів (скоригованої балансової вартості);
- б) метод дисконтування грошових потоків;
- в) метод заміщення;
- г) метод капіталізації;
- д) метод розрахунку ліквідаційної вартості?

4. Величина, яка визначається шляхом вирахування з суми активів організації суми її зобов'язань, – це:

- а) чисті пасиви;
- б) чисті активи;
- в) сукупні балансові активи;
- г) ринкові активи;
- д) необоротні активи.

5. Які методи включає порівняльний підхід до оцінювання вартості підприємства:

- а) метод ринку капіталу;
- б) метод капіталізації;
- в) метод угод;
- г) метод галузевих коефіцієнтів;
- д) метод заміщення?

6. Коефіцієнти, що відображають взаємозв'язок між ринковою вартістю бізнесу та певною фінансово-економічною базою, – це:

- а) показники грошового потоку;
- б) галузеві коефіцієнти;
- в) коефіцієнти платоспроможності;

- г) цінові мультиплікатори;
- д) грошові агрегати.

7. Метод, заснований на використанні цін, сформованих відкритим фондовим ринком, – це:

- а) метод цінових мультиплікаторів;
- б) метод компанії аналога;
- в) метод ринку капіталу;
- г) метод галузевих коефіцієнтів;
- д) метод капіталізації.

8. На яких інформаційних джерелах базується витратний підхід до оцінювання вартості підприємства:

- а) фінансова звітність підприємства;
- б) ринкові галузеві коефіцієнти;
- в) дані про вартість сировини на ринку;
- г) інформація про розвиток конкурентів;
- д) інформація про вартість залучення капіталу?

9. Які види грошового потоку за видами капіталу ви знаєте:

- а) за інвестованим капіталом;
- б) за поточним капіталом;
- в) за власним капіталом;
- г) за довгостроковим капіталом;
- д) за реверсійним капіталом?

10. Витратний підхід до оцінювання вартості підприємства слід застосовувати, якщо:

- а) переважна частина активів є ліквідними;
- б) підприємство володіє значними нематеріальними активами;
- в) оцінюване підприємство або вперше утворене, або таке, що знаходиться в процедурі банкрутства;
- г) оцінюване підприємство володіє великими активами;
- д) у підприємства сукупна вартість зобов'язань перебільшує вартість власного капіталу.

Практичні завдання

Завдання 5.1. Розрахуйте вартість компанії за допомогою методу прямої капіталізації доходу. Вихідні дані розміщено в табл. 4.

Таблиця 4

Показники за компаніями-аналогами

Компанії-аналоги	Чистий дохід, тис. грн	Продажні ціни, тис. грн	Коефіцієнт капіталізації
1	72 000	600 000	0,12
2	82 500	750 000	0,11
3	47 250	450 000	0,105

Чисті доходи оцінюваної компанії розрахуйте способом середнього чистого арифметичного доходу та чистого середньозваженого доходу. Для розрахунку використовуйте показники за п'ять останніх років (табл. 5). Надайте відповідні висновки та рекомендації.

Таблиця 5

Чистий річний дохід оцінюваної компанії

Роки	Чистий річний дохід, тис. грн	Роки	Чистий річний дохід, тис. грн
1-й рік	60 000	4-й рік	66 000
2-й рік	64 000	5-й рік	65 000
3-й рік	64 500		

Завдання 5.2. Розрахуйте ставку дисконту для власного капіталу підприємства за методом оцінювання капітальних активів, використовуючи такі дані:

- 1) безризикова ставка – 6,5;
- 2) коефіцієнт "бета" – 1,25;
- 3) середньоринкова ставка – 10;
- 4) ризик для окремої компанії – 5,0;
- 5) ризик країни – 6,0.

Надайте відповідні висновки та рекомендації.

Завдання 5.3. Розрахуйте залишкову вартість грошового потоку за моделлю Гордона за вихідними даними:

грошовий потік в останній рік прогнозного періоду (5-й рік), тис. грн – 1 000;

довгострокові темпи зростання (ДТР), % – 3;

ставка дисконту для власного капіталу, % – 20.

Надайте відповідні висновки та рекомендації.

Методичні рекомендації

Для визначення ставки дисконтування слід використовувати модель оцінювання капітальних активів:

$$i = R + \beta(R_m - R), \quad (2)$$

де i – ставка дисконтування;

R – ставка доходності при якій відсутні ризики;

β – коефіцієнт, що відображає ризики інвестування в підприємство;

R_m – середня доходність акцій на фондовому ринку.

Більш високе значення коефіцієнта дисконтування свідчить, що підприємство має вищий рівень ризику і в разі однакових чистих грошових потоках буде мати більш низьку вартість.

Тема 6. Порівняльний підхід до оцінювання бізнесу

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте економічну сутність і умови застосування порівняльного підходу до оцінювання різних об'єктів власності.

2. Визначте основні етапи оцінювання бізнесу з позицій порівняльного підходу до оцінювання бізнесу.

3. Охарактеризуйте інформаційно-правову базу та особливості фінансового аналізу під час використання порівняльного підходу.

4. Охарактеризуйте методи порівняльного підходу.

5. Розкрийте критерії вибору порівняних підприємств та бази порівняння в процесі оцінювання із застосуванням порівняльного підходу.

6. Розкрийте порядок вибору та обчислення цінових мультиплікаторів, діапазон їхнього застосування.

Змістовий модуль 2. Оцінювання вартості бізнесу в конкретних цілях

Тема 7. Витратний підхід до оцінювання бізнесу

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте економічну сутність і умови застосування витратного підходу до оцінювання бізнесу.
2. Розкрийте економічний зміст методів витратного підходу.
3. Охарактеризуйте методологічні закономірності та принципи витратного підходу до оцінювання вартості підприємства (бізнесу).
4. Розкрийте методи витратного підходу, особливості їхнього застосування для оцінювання українських підприємств.
5. Надайте загальну характеристику методу вартості чистих активів.
6. Надайте загальну характеристику методу ліквідаційної вартості.
7. Визначте порядок розроблення календарного графіка ліквідації активів підприємства, коректування балансової вартості активів і зобов'язань.
8. Розкрийте порядок визначення витрат, пов'язаних з ліквідацією підприємства.

Тестові завдання

1. Оцінювання вартості корпоративних прав здійснюється в таких випадках:

- а) у ході оцінювання вартості довгострокових фінансових вкладень підприємства, майно якого оцінюється;
- б) під час оцінювання вартості нематеріальних активів, які підлягають зносу;
- в) за потреби оцінювання вартості підприємства загалом;
- г) у разі реорганізації під час визначення вартості майна, що пропонується як внесок до статутного капіталу новоствореного підприємства;
- д) у разі видачі кредиту під заставу корпоративних прав.

2. Ринкова вартість – це:

- а) оцінка (або визначення), яка дозволяє продавцю або покупцю "виставити" об'єкт оцінювання за найреальнішою ціною;
- б) це "найвірогідніша" ціна, за якою заданий об'єкт оцінювання (підприємство) може бути відчужений на відкритому ринку;

- в) індивідуальні витрати й очікування грошового оцінювання заданого об'єкта з боку ринку;
- г) правильні відповіді а, б, в;
- д) правильні відповіді б, в.

3. Під майном підприємства розуміють:

- а) матеріальні активи;
- б) нематеріальні активи;
- в) залишкові активи;
- г) правильні відповіді а, б, в;
- д) правильні відповідь б, в.

4. Ринкова капіталізація підприємства – це:

- а) дисконтована вартість усіх акцій компанії;
- б) майбутня вартість усіх акцій компанії;
- в) поточна вартість усіх акцій компанії;
- г) поточна вартість усіх активів компанії;
- д) майбутня вартість усього капіталу компанії.

5. Ринкова капіталізація визначається як:

- а) множення ціни однієї привілейованої акції на загальну кількість випущених акцій;
- б) додавання ціни однієї акції до загальної кількості випущених акцій;
- в) множення ціни однієї акції на загальну кількість випущених акцій;
- г) множення номінальної ціни однієї акції на загальну кількість випущених акцій;
- д) множення ціни одної емітованої облігації на кількість випущених облігацій.

6. На ринкову вартість компанії не впливає:

- а) кваліфікація персоналу;
- б) фондові індекси;
- в) обсяг прибутку;
- г) вартість капіталу;
- д) структура активів.

7. Показника вартості капіталу в діяльності підприємства використовується, якщо:

- а) вартість капіталу підприємства є мірилом прибутковості операційної діяльності;
- б) показник вартості капіталу застосовується як критеріальний у процесі здійснення реального інвестування;
- в) вартість капіталу підприємства слугує базовим показником формування ефективності фінансового інвестування;
- г) показник вартості капіталу підприємства виступає критерієм ухвалення управлінських рішень відносно використання оренди (лізингу) або придбання у власність виробничих основних засобів;
- д) усі відповіді правильні.

8. Капітал – це:

- а) багатство, засоби виробництва, фактори виробництва, тобто різні матеріально-речовинні форми інвестованої праці, праці, що приносить дохід;
- б) матеріально-речовинні фактори виробництва;
- в) економічні відносини між суб'єктами процесу створення доходу;
- г) правильна відповідь а;
- д) правильна відповідь відсутня.

9. Оцінна вартість – це:

- а) вартість, яка визначається за встановленими алгоритмом і складом вихідних даних;
- б) оцінка підприємства визначена за ринковою вартістю для цілей іпотечного кредитування;
- в) витрати на придбання об'єкта власності;
- г) правильні відповіді а, б, в;
- д) правильної відповіді немає.

10. Критерієм для інвестора щодо перспективного вкладення коштів в підприємство є:

- а) стабільне зростання вартості нематеріальних активів підприємства;
- б) стабільне зростання ринкової вартості цінних паперів підприємства;
- в) стабільне зростання прибутку підприємства;
- г) зменшення зобов'язань підприємства;
- д) скорочення кредиторської та дебіторської заборгованості.

Практичні завдання

Завдання 7.1. Інвестор планує придбати споруду вартістю 2 млн грн. Для часткового фінансування цієї угоди отримано кредит на суму 800 тис. грн під 22 % річних. Інвестор планує здавати споруду в оренду з метою отримати 15 % доходу на свої інвестиції. Визначте коефіцієнт капіталізації та зробіть відповідні висновки із зазначенням необхідного розміру чистого операційного доходу.

Завдання 7.2. Підприємство сплачує річні дивіденди в розмірі 17 грн на одну акцію. Норма поточної дохідності за акціями заданого типу становить 14 %. Якою має бути вартість однієї акції?

Завдання 7.3. Підприємство протягом року виплатило дивіденди в розмірі 15 грн на одну акцію. Щорічно дивідендні виплати зростають на 12,6 %, а норма поточної дохідності за акціями даного типу становить 14 %. Якою має бути вартість однієї акції?

Завдання 7.4. За перший рік підприємство виплатило дивіденди в розмірі 0,24 грн на одну акцію. Протягом другого року воно планує збільшити дивіденди на 3 %, третього – на 7 %. У подальшому планується постійне зростання дивідендів на 8 % річних. Необхідно оцінити вартість акції за умови, що норма дохідності акцій даного типу становить 12 %.

Завдання 7.5. Визначте, яку суму кредиту отримав інвестор для придбання об'єкта нерухомості вартістю 500 тис. грн, якщо відомо, що коефіцієнт капіталізації становить 0,18. Рівень доходу, отриманого інвестором на власні інвестиційні ресурси становить 25 %.

Методичні рекомендації

1. Чистий грошовий потік убуде генеруватися підприємством із наступним щорічним приростом, тому економічну вартість підприємства розраховуємо за формулою:

$$EB = ЧГП1 / C_e K - T_p ГП, \quad (3)$$

де EB – економічна вартість;

$ЧГП1$ – чистий грошовий потік першого року;

$C_e K$ – середньозважена вартість капіталу;
 $T_p ГП$ – річний темп зростання грошового потоку.

2. Ліквідаційна вартість підприємства розраховується за формулою:

$$ЛВ = B_a + (\Phi A - \Phi З) - Л_e, \quad (4)$$

де $ЛВ$ – ліквідаційна вартість підприємства;

B_a – ринкова вартість активів;

ΦA – фінансові активи;

$\Phi З$ – фінансові зобов'язання;

$Л_e$ – витрати на ліквідацію.

3. Грошові потоки надходять нерівномірно, тому необхідно чисту поточну вартість грошових потоків визначати як суму грошових потоків за кожен рік:

$$ЧВГП = ЧГП / r, \quad (5)$$

де $ЧВГП$ – чиста поточна вартість грошових потоків;

$ЧГП$ – чистий грошовий потік;

r – ставка відсотків.

Чиста поточна вартість грошових потоків є економічною вартістю підприємства.

Тема 8. Оцінювання матеріальних і нематеріальних складників майна підприємства

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Надайте характеристику майну підприємства, що підлягає оцінюванню.

2. Розкрийте особливості оцінювання об'єктів нерухомості у складі майна підприємства.

3. Охарактеризуйте види вартості та підходи до оцінювання нерухомого майна.

4. Розкрийте порядок оцінювання земельних ділянок.

5. Розкрийте порядок визначення ринкової вартості машин і устаткування.

6. Розкрийте особливості оцінювання вартості нематеріальних активів.

7. Охарактеризуйте порядок використання моделі активів в оцінюванні об'єктів інтелектуальної власності.

8. Розкрийте особливості оцінювання вартості товарно-матеріальних запасів.

Тема 9. Оцінювання часток у підприємстві (бізнесі)

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте економічний зміст і підходи до оцінки часток у бізнесі.

2. Розкрийте види вартості емісійних цінних паперів.

3. Охарактеризуйте підходи до оцінювання неконтрольних (міноритарних) пакетів акцій.

4. Розкрийте порядок врахування премій і знижок у визначенні ринкової вартості акцій.

5. Охарактеризуйте моделі розрахунку ринкової вартості акцій і облігацій.

Тестові завдання

1. Які види капіталу ви можете назвати:

- а) тимчасовий;
- б) власний;
- в) позиковий;
- г) короткостроковий;
- д) безкоштовний?

2. Які підходи до фінансування активів за рахунок різних видів капіталу ви можете назвати:

- а) компромісний;
- б) консервативний;

- в) ідеальний;
- г) агресивний;
- д) рівномірний?

3. До оцінювання вартості підприємства належать принципи:

- а) корисності;
- б) централізації;
- в) очікування;
- г) декомпозиції;
- д) ефективного використання.

4. Основними ознаками наявності ефективної структури капіталу на підприємстві є:

- а) баланс між дохідністю капіталу та ризиками, що бере на себе підприємство;
- б) інтенсивний розвиток підприємства;
- в) висока швидкість обороту капіталу;
- г) показник рентабельності інвестованого капіталу, нижчий за середньозважену вартість капіталу підприємства;
- д) безперервний виробничий процес.

5. Процес формування оптимальної структури капіталу підприємства факторів здійснюється за такими критеріями:

- а) мінімізація рівня фінансових ризиків пов'язана з процесом диференційованого вибору джерел фінансування різних складників активів підприємства;
- б) мінімізація вартості капіталу заснована на попередньому оцінюванні вартості власного й залученого капіталу та багатоваріантних розрахунках середньозваженої вартості капіталу;
- в) мінімізація рівня фінансових ризиків пов'язана з процесом формування капіталу тільки з власних джерел;
- г) скорочення середньозваженої вартості капіталу з постійним порівнянням цього показника з рентабельністю активів;
- д) максимізація рівня рентабельності власного капіталу передбачає використання механізму фінансового левериджу.

6. Які характеристики відповідають концепції індивідуальності структури капіталу:

а) оптимізація структури капіталу здійснюється шляхом визначення окремої вартості складників капіталу;

б) капітал підприємства не здійснює впливу на ринкову вартість. Підприємство має оптимізувати активи;

в) оптимізація структури капіталу здійснюється з врахуванням як рівня прибутковості, так і можливих фінансових ризиків;

г) в її основу закладена відмінність інтересів і рівня інформованості власників, інвесторів, кредиторів і менеджерів у процесі управління ефективністю капіталу, вирівнювання яких викликає збільшення вартості окремих його елементів;

д) оптимізація структури капіталу здійснюється з врахуванням як рівня рентабельності, так і зношеності активів?

7. Згідно з концепцією WACC на середньозважену вартість капіталу безпосередньо впливають такі фактори:

а) структура капіталу;

б) ставка податку на прибуток підприємства;

в) величина необоротних активів;

г) показник абсолютної ліквідності;

д) грошовий потік від фінансової діяльності підприємств.

8. Які характеристики відповідають традиціоналістській концепції структури капіталу:

а) оптимізація структури капіталу здійснюється шляхом визначення окремої вартості складників капіталу;

б) капітал підприємства не здійснює впливу на ринкову вартість. Підприємство має оптимізувати активи;

в) оптимізація структури капіталу здійснюється з врахуванням як рівня прибутковості, так і можливих фінансових ризиків;

г) в її основу закладена відмінність інтересів і рівня інформованості власників, інвесторів, кредиторів та менеджерів у процесі управління ефективністю капіталу, вирівнювання яких викликає збільшення вартості окремих його елементів;

д) оптимізація структури капіталу здійснюється з врахуванням як рівня рентабельності, так і зношеності активів?

9. Які характеристики відповідають концепції суперечності інтересів:

а) оптимізація структури капіталу здійснюється шляхом визначення окремої вартості складових капіталу;

б) капітал підприємства не здійснює впливу на ринкову вартість. Підприємство має оптимізувати активи;

в) оптимізація структури капіталу здійснюється з врахуванням як рівня прибутковості, так і можливих фінансових ризиків;

г) в основі її положення лежить відмінність інтересів і рівня інформованості власників, інвесторів, кредиторів і менеджерів у процесі управління ефективністю капіталу, вирівнювання яких викликає збільшення вартості окремих його елементів;

д) оптимізація структури капіталу здійснюється з врахуванням як рівня рентабельності, так і зношеності активів.

10. До принципів оцінювання вартості капіталу не належить:

а) принцип поелементного оцінювання;

б) статичне оцінювання;

в) співвідношення власного та позикового капіталу;

г) інтегральної (узагальнювальної) вартості;

д) взаємозв'язку оцінки поточної та майбутньої вартості .

Практичні завдання

Завдання 9.1. Фінансування відновлення активів підприємства можна провести такими способами: за рахунок власних джерел; за рахунок банківського кредиту; на умовах лізингу. Вартість активу – 60 грн, термін експлуатації – 5 років, авансовий лізинговий платіж – 5 % від вартості активу. Регулярний лізинговий платіж 20 грн/рік, ліквідаційна вартість активу після передбаченого терміну експлуатації прогнозується в сумі 10 грн. Середня ставка за банківським кредитом – 15 % річних.

Завдання 9.2. Підприємство "Перлина" (базовий баланс якого наведено в табл. 6) планує оновити основні засоби з метою освоєння виробництва нового виду зубної пасти. Для цього необхідно залучити 800 тис. грн. Аналітики підприємства розробили схему залучення капіталу для придбання обладнання (табл. 7). Очікується, що введення

в експлуатацію нового обладнання та випуск нового виду продукції забезпечить підприємству прибуток у 25 % від вартості обладнання вже в перший рік.

Таблиця 6

Базовий баланс підприємства "Перлина"

Актив	Сума, тис. грн	Пасив	Сума, тис. грн
Необоротні активи	2 000	Власний капітал	3 000
Оборотні активи	7 000	Довгострокові зобов'язання	5 000
		Короткострокові зобов'язання	1 000
Баланс	9 000	Баланс	9 000

Таблиця 7

Схема залучення капіталу для придбання обладнання

Джерело залучення капіталу	Частка в позиковому капіталі	Умови залучення капіталу
Банківський кредит (короткостроковий)	20 %	27 % річних, підтримка постійного залишку на рахунку – 11 %
Емісія облігацій	50 %	Дисконт 22 %, емісійні витрати – 3 000 грн
Банківський кредит (довгостроковий)	30 %	32 % річних, витрати на підготовку документів – 7 000 грн

Оцініть ефективність залучення капіталу, зробіть висновки, надайте пропозиції щодо оптимізації процесу оновлення обладнання. Поясніть, як оновлення обладнання вплине на ринкову вартість підприємства.

Методичні рекомендації

Вартість залучення капіталу за рахунок прибутку $V_{Кп}$, що залишається в розпорядженні підприємства, визначається як недоотриманий прибуток від вкладення її в інші джерела:

$$V_{Кп} = (ПР \times (1 - ПП)) / ВлК \times 100 \%, \quad (6)$$

де $ПР$ – прибуток;

$ПП$ – податок на прибуток;

$ВлК$ – власний капітал.

Вартість залучення капіталу за рахунок додаткової емісії:

$$BK_e = (D + E) / C_a, \quad (7)$$

де D – дисконтовані дивіденди, виплачені по акціях;

E – витрати на емісію;

C_a – ціна всіх акцій.

Вартість залученого капіталу за рахунок кредиту банку:

$$BK_b = (C_n \times C_n - \Pi_n) / K_b, \quad (8)$$

де C_n – процентна ставка по кредиту (грн.);

Π_n – ставка податку з прибутку;

K_b – обсяг банківського кредиту.

Вартість залученого капіталу за рахунок випуску облігацій:

$$BK_o = (B_e + B_k - B_k - \Pi_n) / K_o, \quad (9)$$

де K_o – сума, отримана від емісії облігацій;

B_e – витрати на емісію;

B_k – витрати за купонної винагороди.

Вартість залученого капіталу за рахунок товарного кредиту:

$$BK_{TK} = (x / (100 - x) \times (365 / (z - y)), \quad (10)$$

де x – відсоток знижки, якщо фірма не використовує товарний кредит;

y – кількість днів, протягом яких фірма може здійснити платіж і скористатися знижкою;

z – кількість днів, на які фірма берет товарний кредит.

Загальна вартість капіталу може бути розрахована за наступною формулою:

$$ЗBK = (Y_i - BK_i) / 100 \%, \quad (11)$$

де Y_i – питома вага i -го виду капіталу у відсотках у загальному капіталі підприємства;

BK_i – вартість притягнутого капіталу з різних джерел.

Для пошуку оптимально структури капіталу використовується показник ефективність залученого позикового капіталу або ефективність фінансового важеля:

$$ЕФВ = (1 - ПП) \times (R_a - B_k) \times ПК / ВК \times 100 \%, \quad (12)$$

де R_a – рівень рентабельності використання активів;

B_k – ставка відсотка за кредит;

$ПК$ – сума (або питома вага) позикового капіталу;

$ВК$ – сума (або питома вага) власного капіталу.

Тема 10. Оцінювання вартості майна підприємства-боржника з метою продажу у разі банкрутств

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте цілі та завдання оцінювання вартості майна підприємства в процесі антикризового управління.
2. Охарактеризуйте порядок застосування порівняльного підходу до оцінювання вартості майна підприємства-боржника.
3. Охарактеризуйте порядок застосування майнового підходу до оцінювання вартості майна підприємства-боржника.
4. Охарактеризуйте порядок застосування дохідного підходу до оцінювання вартості майна підприємства-боржника.

Тема 11. Оцінювання вартості підприємства при реструктуризації

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Визначте поняття реструктуризації підприємства, її сутність.
2. Розкрийте мету реструктуризації підприємства та її форми.
3. Охарактеризуйте види діяльності за стратегічним напрямом реструктуризації підприємств.
4. Визначте місце та роль оцінювання під час реструктуризації.
5. Розкрийте порядок оцінювання ринкової вартості підприємства під час реструктуризації.

Тема 12. Оцінювання бізнесу в системі управління підприємством

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте місце та роль оцінки бізнесу в системі управління підприємством.
2. Розкрийте специфіку оцінювання бізнес-напрямів і бізнес-одиниць у системі управління підприємством.
3. Визначте зміст і завдання оцінювання бізнесу в системі антикризового управління підприємством.
4. Охарактеризуйте порядок практичної реалізації основних принципів оцінювання в системі антикризового управління.
5. Охарактеризуйте порядок оцінювання бізнесу на різних стадіях арбітражного управління.
6. Розкрийте зміст і сферу застосування сучасних управлінських технологій в оцінюванні вартості бізнесу.

Тестові завдання

1. Який показник характеризує економічний прибуток організації, тобто визначає обсяг отриманого доходу з урахуванням упущеної вигоди, яка виникає через неможливість вкласти інвестиційні ресурси альтернативним способом:

- а) NPV;
- б) EVA;
- в) IRR;
- г) PP;
- д) IP?

2. У чому полягають переваги розрахунку рівня доданої вартості для оцінювання ефективності інвестиційної привабливості:

- а) можливість урахування інвестиційних ризиків;
- б) можливість оцінювання доданої вартості, забезпеченої інвестиціями;
- в) висока точність результатів стратегічного аналізу;
- г) поєднання елементів вартісного та витратного підходів;
- д) можливість урахування інвестиційних та операційних ризиків?

3. Які з наведених є методами визначення інвестиційної привабливості:

- а) кількісні;
- б) якісні;
- в) експертні;
- г) комплексні;
- д) раціональні?

4. Які з наведених висловлювань, що стосується методу капіталізації доходів правильні:

- а) за методом капіталізованої вартості дані про вартість, склад і структуру активів безпосередньо не впливають на оцінку;
- б) метод використовується для оцінювання вартості підприємства як цілісного майнового комплексу та корпоративних прав підприємства;
- в) метод базується на даних про залишкову вартість активів;
- г) метод доцільно застосовувати за стабільних доходів підприємства чи за стабільних темпів їхньої зміни;
- д) капіталізована вартість доходів – це те саме, що і теперішня вартість Cash-flow?

5. Постійний оборот активів у процесі їхнього використання пов'язаний з:

- а) ризиком;
- б) часом;
- в) ліквідністю;
- г) правильні відповіді а, б і в;
- д) правильної відповіді немає.

6. Для оцінювання кредитно-фінансового інституту як фінансову базу можна використовувати:

- а) дивіденди або потік виплат акціонерам банку;
- б) прибуток (його різні види); фінансові надходження;
- в) валовий прибуток;
- г) грошовий потік;
- д) додану вартість.

7. Для прогнозування чистого прибутку фінансово-кредитного інституту використовують такі методи:

- а) інвестиційну модель;
- б) дохідну модель;
- в) витратну модель;
- г) компенсаційну модель.

8. Умови формування інвестиційної привабливості підприємства:

- а) є можливості для розвитку персоналу підприємства;
- б) інвестовані кошти мають вивести підприємство на якісно інший рівень за обсягами виробництва, технологіями, якістю продукції;
- в) є можливості для подальшого розвитку підприємства;
- г) інвестовані кошти мають достатньо швидко окупатися;
- д) інвестовані кошти мають формувати грошовий потік.

9. До користувачів інформації про інвестиційну привабливість підприємства можна віднести:

- а) власників;
- б) інвесторів;
- в) державу;
- г) персонал;
- д) кредиторів.

10. Джерела інформації про інвестиційну привабливість – це:

- а) фінансова звітність;
- б) галузеві коефіцієнти;
- в) фондові індекси;
- г) макроекономічні прогнози;
- д) маркетингові спостереження.

Рекомендована література

Основна

1. Валдайцев С. В. Оценка бизнеса : учебник / С. В. Валдайцев. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : ТК Велби, Изд-во "Проспект", 2006. – 360 с.
2. Грязнова А. Г. Оценка бизнеса : учеб. пособ. / А. Г. Грязнова, М. А. Федотова, М. А. Эскандаров. – Москва : "Интерреклама", 2003. – 544 с.
3. Есипов В. Оценка бизнеса / В. Есипов, В. Маховиков. – Санкт-Петербург. – 2006. – 423 с.
4. Закон України "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні" від 12 липня 2001 року № 2658-III // ВВР. – 2001. – № 47. – Ст. 251.
5. Коупленд Т. Стоимость компаний: оценка и управление / Т. Коупленд, Т. Колер, Д. Мурин. – Москва : Олимп-Бизнес, 2005. – 576 с.
6. Круш П. В. Оцінка бізнесу : навч. посіб. / П. В. Круш, С. В. Полищук. – Київ, 2004. – 264 с.
7. Рутгайзер В. М. Оценка стоимости бизнеса : учеб. пособ. 2-е изд. / В. М. Рутгайзер. – Москва : 2008. – 432 с.
8. Симонова Н. Е. Оценка стоимости предприятия (бизнеса) / Н. Е. Симонова, Р. Ю. Симонова. – Москва, 2004. – 486 с.
9. Царев В. В. Оценка стоимости бизнеса. Теория и методология / В. В. Царев, А. А. Канторович. – Москва : ЮНИТИ – ДАНА, 2007. – 575 с.

Додаткова

10. Антилл Н. Оценка компаний: анализ и прогнозирование с использованием отчетности по МСФО. пер. с англ. / Н. Антилл. – Москва : 2007. – 440 с.
11. Десмонд Г. М. Руководство по оценке бизнеса / Г. М. Десмонд, Р. Э. Келли. – Москва : Вильямс, 2002. – 342 с.

12. Егерев И. А. Стоимость бизнеса / И. А. Егерев. – Москва : Дело, 2003. – 300 с.
13. Салун В. Н. Оценка бизнеса в управлении компанией. Пример практического использования / В. Н. Салун // Компания по проектному финансированию. – 2003. – № 3 – С. 40–80.
14. Боер Ф. П. Оценка стоимости технологий: проблемы бизнеса и финансов в мире исследований и разработок; пер. с англ. / П. Ф. Боер. – Москва : 2007. – 448 с.
15. Григорьев В. В. Оценка предприятий. Имущественный поход : учеб.-практ. пособ. / В. В. Григорьев, И. М. Островкин. – Москва : Дело, 1998. – 224 с.
16. Еленова Ю. Стоимостный подход как основа современного управления бизнесом / Ю. Еленова // Проблемы теории и практики управления. – 2002. – № 3. – С. 110–115.
17. Лебідь Н. П. Основи оцінки в Україні / Н. П. Лебідь, О. Г. Мендрул // Оцінка майна в Україні. Нормативна та методична база. – Київ : Міжнародний центр приватизації, інвестицій та менеджменту, 1997. – С. 77–171.
18. Мендрул О. Г. Управління вартістю підприємства : монографія / О. Г. Мендрул. – Київ : КНЕУ, 2002. – 272 с.
19. Мендрул О. Г. Вартість підприємств: бази оцінки / О. Г. Мендрул // Державний інформаційний бюлетень про приватизацію. – 2002. – № 3. – С. 44–48.
20. Момот Т. В. Визначення ставки дисконту: систематизація сучасних підходів / Т. В. Момот // Схід. – 2005. – № 6 (72). – С. 23–28.
21. Момот Т. В. Еволюція парадигми вартості і стратегічних показників ефективності діяльності акціонерного товариства (ROI, ROE, EVA, CFROI, CVA, BSC) / Т. В. Момот // Економіка розвитку. – 2006. – № 1 (37). – С. 89–90.
22. Мордашов С. Рычаги управления стоимостью компании / С. Мордашов // РЦБ, 2005 – № 15. – С. 51–55.
23. Оценка имущества и имущественных прав в Украине : монография / Н. Лебедь, А. Мендрул, В. Ларцев и др. ; под ред. Н. Лебедь. – Киев : ООО "Информационно-аналитическая фирма "Принт-Экспресс", 2002. – 688 с.
24. Оценка стоимости машин, оборудования и транспортных средств / А. П. Ковалев, А. А. Кушель, В. С. Хомяков и др. – Москва : Интерреклама, 2003. – 488 с.

25. Воротіна Л. І. Оцінка майна в Україні : монографія Том 1. Нерухоме майно / Л. І. Воротіна, В. Є. Воротін, В. Г. Поліщук. – Київ : Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 217 с.

26. Про затвердження методики оцінки вартості майна під час приватизації : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2000 року № 1554 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 42. – 1791 с.

27. Про затвердження методики оцінки майна : Постанова Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2003 року № 1891 // Державний інформаційний бюлетень про приватизацію. – 2004. – № 2. – С. 22–44.

28. Про затвердження Національного стандарту № 1 "Загальні засади оцінки майна і майнових прав" : Постанова Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2003 року № 1440 // Державний інформаційний бюлетень про приватизацію. – 2003. – № 11. – С. 43–51.

29. Про затвердження Національного стандарту № 2 "Оцінка нерухомого майна" : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2004 року № 1442 // Урядовий кур'єр. – 2004. – № 214 від 10.11.2004 р. – С. 1–2.

30. Про затвердження Національного Стандарту № 3 "Оцінка цілісних майнових комплексів" : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2006 року № 1655 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1655-2006-%D0%BF#Text>.

31. Про затвердження Національного Стандарту № 4 "Оцінка майнових прав інтелектуальної власності" : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2007 року № 1185 // Урядовий кур'єр, 17 жовт. 2007 р. – 2007. – № 191. – С. 1–2.

32. Сивец С. А. Справедливая стоимость активов и экспертная оценка / С. А. Сивец // Ориентир. – 2000. – № 26. – С. 15–17.

33. Пратт Ш. П. Оценка бизнеса. Скидки и премии / Ш. П. Пратт. – Изд. "Квинто-Менеджмент". – 2005. – 392 с.

Інформаційні ресурси

34. Закон України "Про затвердження Методики оцінки майна" від 10.12.2003 р. № 1891 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

35. Закон України "Про оцінку земель" від 11.12.2003 р. № 1378-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

Зміст

Вступ	3
Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи.....	4
Завдання для самодіагностики.....	17
Змістовий модуль 1. Концептуальні основи оцінювання бізнесу	17
Тема 1. Предмет і зміст оцінювання бізнесу	17
Тема 2. Організація оцінної діяльності та її законодавче забезпечення	20
Тема 3. Інформаційне забезпечення оцінювання бізнесу	25
Тема 4. Методичний інструментарій оцінювання вартості бізнесу.....	25
Тема 5. Дохідний підхід до оцінювання вартості бізнесу	26
Тема 6. Порівняльний підхід до оцінювання бізнесу	30
Змістовий модуль 2. Оцінювання вартості бізнесу в конкретних цілях.....	31
Тема 7. Витратний підхід до оцінювання бізнесу.....	31
Тема 8. Оцінювання матеріальних і нематеріальних складників майна підприємства.....	35
Тема 9. Оцінювання часток у підприємстві (бізнесі).....	36
Тема 10. Оцінювання вартості майна підприємства-боржника з метою продажу у разі банкрутств.....	42
Тема 11. Оцінювання вартості підприємства при реструктуризації	42
Тема 12. Оцінювання бізнесу в системі управління підприємством.....	43
Рекомендована література	46
Основна.....	46
Додаткова.....	46
Інформаційні ресурси.....	48

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ОЦІНКА ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ

**Методичні рекомендації
до самостійної роботи студентів
спеціальності 072 "Фінанси,
банківська справа та страхування"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Полтініна** Ольга Павлівна
Малишко Євгенія Олегівна
Чернишов Володимир Васильович

Відповідальний за видання *І. В. Журавльова*

Редактор *А. С. Ширініна*

Коректор *В. Ю. Труш*

План 2021 р. Поз. № 66 ЕВ. Обсяг 50 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру

ДК № 4853 від 20.02.2015 р.